

АРХІТЕКТУРА СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Архітектура Стародавнього Риму – одна із найбагатших у всьому світі і вона гідна того, щоб займати передові місця в світовій культурі.

Загальна характеристика архітектури Стародавнього Риму

Під Стародавнім Римом мається на увазі не тільки місто Рим античної епохи, але і всі завойовані ним країни і народи, що входили до складу колосальної Римської держави – від Британських островів до Єгипту. Римське мистецтво – вище досягнення і підсумок розвитку древнього мистецтва. Його створювали не тільки римляни (чи італіки), але і древні єгиптяни, греки, шини, жителі Піренейського півострова, Галлії, Древньої Німеччини й інші народи, покорені Римом, що колись стояли на більш високій стадії культурного розвитку.

Римська архітектура не може зрівнятися в художній чарівності з грецькою, але вона грандіозна, дуже ефектна і по своїй інженерно-будівельній техніці йде далеко вперед від простої балкової конструкції грецького храму. В ній уперше з'являється конструкція зводів. Як вид мистецтва архітектура входить у сферу духовної культури, естетично формує оточення людини, виражає суспільні ідеї в художніх образах. Історичний розвиток суспільства визначає функції і типи споруд (будинки з організованим внутрішнім простором, споруди, що формують відкриті простори, ансамблі споруд), технічні конструктивні системи, художній лад архітектурних споруд.

В архітектурі взаємозалежні функціональні, технічні, естетичні начала (користь, міцність, краса). Призначення, функції архітектурної споруди визначають її план і об'ємно-просторову структуру, будівельна техніка – можливості, економічну доцільність і конкретні засоби її створення. Образно-естетичне начало архітектури пов'язане з її соціальною функцією і виявляється у формуванні об'ємно-просторової і конструктивної структури споруди. Виразні засоби архітектури – композиція, тектоніка, масштаб, пропорції, ритм, пластика об'ємів, фактура і колір матеріалів, синтез мистецтв та ін.

Архітектура Стародавнього Риму зробила величезний внесок у світову культуру. У цей період римляни будують головним чином споруди практичного призначення – міські мури, дороги, мости, акведуки, базиліки, складські приміщення, цирки. До нашого часу функціонує Аппієва дорога, побудована у 312 р. до н. е., водопровід Аква Аппіа завдовжки 16 км 617 м. Значними громадськими спорудами в Римі були базиліки – великі

прямокутні будови з великим залом, розділеним рядами колон на декілька приміщень. Збереглися рештки базиліки Еміліїв.

Центром торгівельного і громадського життя Риму був форум Романум – площа, навколо якої розташовувались культові та громадські споруди: Табулярій, храм Сатурна, храм богині Конкордії, базиліка Юлія. Для римської культової архітектури типовим був храм Вести, що мав округлу форму з колонами. Своєрідними були й погребальні споруди – мавзолеї, колумбарії, які мали різноманітні архітектурні форми.

Римський геній найбільше проявився в організації простору. Для цього римляни звернулися до нових конструкцій – арки і зводу.

Типи римських споруд різноманітні, світські не менш значимі, ніж культові, і багато з них утвердилось в світовій архітектурі на століття. Це, наприклад, тип базиліки із склепінним перекриттям, який в результаті ліг в основу християнських церков (у Римі базиліка була світською спорудою); це потужні акведуки – багатоярусні кам'яні мости, які несуть водопровідні труби; це пишні тріумфальні арки, які споруджували в честь військових перемог. У I і II ст. були збудовані знаменитий Колізей – амфітеатр, що поміщав десятки тисяч глядачів, де проходили гладіаторські бої і цькування тварин, і грандіозна купольна ротонда – Пантеон, «храм всіх богів», в якому вперше образний акцент був перенесений із зовнішнього вигляду на внутрішній простір храму.

Римляни вперше стали будувати «типові» міста, прообразом яких явились римські військові табори. Прокладалися дві перпендикулярні вулиці – кардо і декуманум, на перехресті яких зводили центр міста.

Висновки. У римському мистецтві періоду розквіту ведучу роль грала архітектура, пам'ятники якої і тепер, навіть у руїнах підкорюють своєю міццю. Римляни поклали початок новій епосі світового зодчества, у якому основне місце належало громадським спорудам, що втілили ідеї могутності держави і були розраховані на величезну кількість людей.

В усьому стародавньому світі римська архітектура не має собі рівної по висоті інженерного мистецтва, різноманіттю типів споруд, багатству композиційних форм, масштабу будівництва. Краса і міць римської архітектури розкриваються в розумній доцільності, у логіці структури споруд, у художньо точно знайдених пропорціях і масштабах, лаконізмі архітектурних засобів.

Література

1. Голубцова Е.С. *Культура Древнего Рима в 2-х т. Том 1* / Е.С. Голубцова. – М. : Наука. – 1985. – 429 с.
2. Дмитриева Н.А. *Краткая история искусств. Вып. 1. От древнейших времен до XVI века* / Н.А. Дмитриева. – 4-е изд., стереотипное. – М. : Искусство. – 1986. – 319 с. : ил.
3. Ильинская Л.С. *Древний Рим: история, быт, культура* / Л.С. Ильинская. – М. : [б.и.]. – 1997. – 432 с.
4. Куманецкий К.М. *История культуры Древней Греции и Рима* / К.М. Куманецкий. – М. : Высш. школа. – 1990. – 456 с.